

BÖLGESEL ASGARI ÜCRET

Aydınlık Dergisi, 14 Ağustos 2005

Yıldırım Koç

Asgari ücret konusu dönem dönem gündeme gelir. Gündeme son gelişi, Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Zafer Çağlayan tarafından 28 Haziran 2005 günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a sunulan "İşsizlik ve Bölgesel Gelir Dağılımı Eşitsizliğiyle Mücadele İçin Yerel Asgari Ücret Uygulaması" raporu vesilesiyle oldu. 29 sayfalık raporda Türkiye'nin üç bölgeye ayrılması öngörülüyor. Sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından sıralamada en altta bulunan 19 il için asgari ücretin net 250 YTL, vergi ve sigorta prim oranlarının da yüzde 1 olması öneriliyor. Sıralamada daha sonra gelen 30 il için önerilen, net asgari ücretin bugünkü düzeyde (yaklaşık 350 YTL) kalması, vergi ve sigorta prim oranlarının yüzde 1'e indirilmesi. Diğer iller içinse, asgari ücret düzeyinin korunması, ancak vergi ve sigorta prim oranlarının düşürülmesi talep ediliyor.

Yerel ve sektörel asgari ücret uygulaması Türkiye'de 1960'lı yıllarda vardı. Bakanlıklararası Prodüktivite Merkezi, Çalışma Bakanlığı'ndan aldığı asgari ücret verilerini, 1964 yılında **Türkiye'de Asgari Ücretler** adıyla yayımlamıştı (Ankara, 1964). 14 sayfalık bu kitapta, çeşitli işkollarında kamu sektöründe ve özel sektörde, illere göre gençler ve yetişkinler için farklı asgari ücretler belirtilmektedir. Örneğin, madeni eşya sanayinde İstanbul'da 16.9.1964 tarihinde yapılan tespite göre, kamu sektöründe çalışan genç işçinin yevmiyesi 900 kuruş iken yetişkin işçinin yevmiyesi 1100 kuruştur; özel sektörde çalışan genç işçinin yevmiyesi 1100 kuruş iken yetişkin işçinin yevmiyesi 1300 kuruştur. Buna karşılık, İzmir'de 20.9.1961 tarihinde yapılan tespite göre, madeni eşya sanayinde özel sektörde çalışan genç işçi 750 kuruş yevmiye alırken, yetişkin işçi 1250 kuruş alıyordu. Kocaeli'de gıda sanayinde özel sektörde çalışan genç işçinin yevmiyesi 650 kuruş, yetişkin işçinin yevmiyesi de 830 kuruştur.

Yerel ve sektörel asgari ücret belirleme, çok farklı uygulamaları gündeme getirmişti. Örneğin, Adana Bölge Çalışma Müdürlüğü'nün 27.10.1966 tarihli yazısına göre, Adana ili sınırları içinde mensucat, örme ve iplik sanayi ve bunlarla ilgili işlerde çalışanlara, "işçilerine senede iki maaş tutarında ikramiye ve ayda çocuk başına 10 lira çocuk zammı ile sair sosyal yardımları yapan işyerlerinde" 16 ve daha küçük yaşta çocuklar için günde 1000 kuruş, 16'dan büyük yaşta işçiler için günde 1200 kuruş ücret ödenmesi öngörülüyordu.

Bu uygulamanın sakıncaları yaşandı ve tarım ve tarım-dışı sektörlerde gençler ve yetişkinler için ulusal düzeyde asgari ücret belirlenmesine geçildi.

Asgari ücret konusu 1985 yılı sonlarında gündeme geldiğinde, asıl amaç ücretlerin düşürülmesiydi. 31 Ekim 1985 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 1986 Yılı Programı'nda "daha fazla istihdam imkanı açılması amacıyla belli alt sektörlerin asgari ücret dışına çıkarılması çalışmaları yapılacaktır" (s.259) deniyordu. Ancak dönemin hükümeti bu konunun üzerine çok fazla gidemedi ve önerilen uygulama hayata geçmedi.

İşverenlerin asgari ücretin kaldırılmasını veya bölgesel-sektörel asgari ücret belirlenmesini istemeleri son derece normal. Onlar bunu isteyecekler; işçiler de karşı çıkacak. Ayrıca, milyonlarca insanın kaçak çalıştırılmasının üzerine gidilmediği koşullarda, fiilen asgari ücret de uygulanmayacak.

Ancak bu anlayış günümüzde farklı bir tehlike içeriyor.

Türkiye Cumhuriyeti bugün emperyalizmin tehdidi altındadır. Hedef, Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinde Sevr Antlaşması'nı hortlatmaktır. Bu yolda ara aşamalardan biri, üniter yapı yerine eyalet sistemine geçilmesidir. Bu çabaların sayısız örneğini burada sıralamanın olanağı yok. Ancak, yerel asgari ücret önerisi, 1960'larda ve 1970'lerde basit bir sermaye oyunu iken, günümüzde emperyalizmin daha büyük bir oyununun parçası gibi geliyor. Bu konuda dikkatli olmanın yararına inanıyorum.